Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

O‘ZBEKISTONDA STARTAP EKOTIZIMINING RIVOJLANISHI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Abdumurotov Sh.Sh.
Toshkent davlat iqtisodoyot universiteti
Biznes boshqaruv va logistika kafedrasi
katta o’qituvchisi, PhD
abdumurotov0095@gmail.com
Xayrullayeva Robiya Habibulloyevna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Menejment fakulteti “Biznes boshqaruv
mutaxassisligining 2-kurs talabasi
robiyaxayrullayeva@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.23884052

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekistonda startap ekotizimining shakllanishi va rivojlanish jarayonlari tahlil qilingan. Startaplarning mamlakat iqtisodiyotidagi o‘rni, innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirishdagi ahamiyati, venchur moliyalashtirish va davlat tomonidan ko‘rsatilayotgan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari o‘rganilgan. Maqolada 2025-yil yakunlari bo‘yicha O‘zbekistondagi startaplar soni, investitsiyalar hajmi, venchur fondlar faoliyati hamda innovatsion loyihalarni moliyalashtirish bo‘yicha statistik ma’lumotlar keltirilgan. Tahlil natijasida startap ekotizimining jadal rivojlanayotganiga qaramay, moliyalashtirishning dastlabki bosqichlarga yuqori darajada jamlanishi, mahalliy investitsiyalar ulushining nisbatan pastligi va innovatsion loyihalarni tijoratlashtirish bilan bog‘liq muammolar mavjudligi ko‘rsatib berilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda startap ekotizimini yanada rivojlantirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: startap, innovatsiya, tadbirkorlik, venchur kapital, investitsiya, innovatsion ekotizim, texnologik biznes, akselerator, inkubator, raqamli iqtisodiyot.

Annotation

This article analyzes the formation and development of the startup ecosystem in Uzbekistan. The role of startups in the national economy, their importance for innovative entrepreneurship, venture financing mechanisms and government support measures are examined. Statistical data on the number of startups, investment volumes, venture funds and financing of innovative projects in 2025 are presented. The analysis shows that despite the rapid development of the startup ecosystem, there are still challenges related to the concentration of financing at early stages, the relatively low share of domestic investment and the commercialization of innovative projects. The article also provides practical recommendations for further development of the startup ecosystem in Uzbekistan.

Keywords: startup, innovation, entrepreneurship, venture capital, investment, innovation ecosystem, technological business, accelerator, incubator, digital economy.

Аннотация

В статье анализируется формирование и развитие стартап-экосистемы в Узбекистане. Рассматривается роль стартапов в национальной экономике, их значение для развития инновационного предпринимательства, механизмы венчурного финансирования и меры государственной поддержки. Приведены статистические данные о количестве стартапов, объеме инвестиций, деятельности венчурных фондов и финансировании инновационных проектов в 2025 году. Анализ показывает, что, несмотря на быстрый рост стартап-экосистемы, сохраняются проблемы концентрации финансирования на ранних стадиях, относительно низкой доли внутренних инвестиций и коммерциализации инновационных проектов. В статье также разработаны практические предложения по дальнейшему развитию стартап-экосистемы Узбекистана.

Ключевые слова: стартап, инновации, предпринимательство, венчурный капитал, инвестиции, инновационная экосистема, технологический бизнес, акселератор, инкубатор, цифровая экономика.

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida innovatsiyalar va yangi texnologiyalar tadbirkorlik faoliyatining muhim omillaridan biriga aylanmoqda. An’anaviy biznes modellaridan farqli ravishda startaplar yangi mahsulot yoki xizmatni yaratish, uni qisqa vaqt ichida bozorga olib chiqish va kengaytirishga yo‘naltirilgan biznes loyihalar hisoblanadi. Shu sababli startaplar nafaqat yangi kompaniyalar tashkil etilishiga, balki yangi ish o‘rinlari yaratilishi, investitsiyalar jalb qilinishi va iqtisodiyotning raqamlashtirilishiga ham xizmat qiladi.

O‘zbekistonda ham so‘nggi yillarda innovatsion tadbirkorlik va startaplarni qo‘llab-quvvatlashga e’tibor kuchaymoqda. 2025-yil yakunlari bo‘yicha mamlakatdagi startaplar soni 750 tadan oshgani, 2024–2025-yillarda startap va venchur ekotizimining umumiy qiymati 3,9 mlrd dollarga yetgani hamda venchur kapital hajmi 180 mln dollardan oshgani qayd etilgan.

Bu ko‘rsatkichlar O‘zbekistonda startaplar uchun muayyan ekotizim shakllanayotganini ko‘rsatadi. Biroq startaplarning soni ko‘payishi ularning barchasi barqaror va foydali biznesga aylanganini anglatmaydi. Shu sababli startaplarni moliyalashtirish, malakali mutaxassislar bilan ta’minlash, mahsulotni bozorga olib chiqish va xalqaro bozorlarga chiqish masalalarini alohida o‘rganish zarur.

Startap ekotizimining rivojlanish dinamikasi

O‘zbekistonda startap ekotizimining rivojlanishida investitsiyalar muhim ko‘rsatkichlardan biri hisoblanadi. 2025-yilda mamlakat startaplariga kiritilgan investitsiyalar hajmi 329 mln dollarni tashkil qilgan. Bu 2024-yilga nisbatan 522 foizga yuqori ko‘rsatkich bo‘lgan. Shu davrda investitsiya bitimlari soni 38 tadan 140 tagacha oshgan. Startaplar soni esa bir yil ichida 400 tadan 750 tagacha ko‘paygan.

1-jadval. O‘zbekistonda startap ekotizimining asosiy ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	2024-yil	2025-yil	O‘zgarish
Startaplar soni	400 ta	750 ta	+87,5%
Investitsiya bitimlari	38 ta	140 ta	3.7 baravar
Startaplarga investitsiyalar	69.5 mln $	329 mln $	+373%

Ko‘rsatkich	2024-yil	2025-yil	O‘zgarish
Xorijiy investitsiyalar	57.5 mln $	293,7 mln $	+410%
Mahalliy investitsiyalar	12 mln $	35,3 mln $	+194%
Startap ekotizimi qiymati	1.2 mlrd $	3,9 mlrd $	3.2 baravar

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, 2025-yilda startaplar sonining o‘sishi bilan bir qatorda investitsiya faolligi ham sezilarli darajada oshgan. Ayniqsa, investitsiyalarning 329 mln dollarga yetgani startaplar uchun investorlar qiziqishi ortib borayotganini ko‘rsatadi.

Shu bilan birga, investitsiyalarning asosiy qismi xorijiy kapital hisobiga to‘g‘ri keladi. 2025-yilda 293,7 mln dollar xorijiy investitsiyalar, 35,3 mln dollar esa mahalliy investitsiyalar hissasiga to‘g‘ri kelgan.

Bu holat ikki xil jihatga ega. Bir tomondan, xorijy kapitalning ko‘pligi O‘zbekiston startaplariga xalqaro investorlarning qiziqishi mavjudligini bildiradi. Ikkinchi tomondan esa mahalliy venchur kapital bozorini yanada rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi.

Davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash

Startap ekotizimining rivojlanishida davlat tomonidan yaratilayotgan institutsional sharoitlar ham muhim ahamiyatga ega. 2025-yilning birinchi yarmida O‘zbekistonda venchur kapital bozorining mahalliy ishtirokchilari soni 11 taga yetgan. Shuningdek, shu davrda 145 mln dollar miqdorida venchur investitsiyalar startap loyihalarini moliyalashtirishga yo‘naltirilgani ma’lum qilingan.

2025-yilda Innovatsion rivojlanish agentligi tomonidan 121 ta startap loyiha 69 mlrd so‘m miqdorida moliyalashtirilgan. Ushbu loyihalar natijasida 106 ta innovatsion korxona faoliyati yo‘lga qo‘yilib, 1 100 ta yangi ish o‘rni yaratilgan. Bundan tashqari, 2,3 mln dollar miqdorida xorijiy investitsiya jalb qilingan.

2-jadval. 2025-yilda innovatsion va startap loyihalarni qo‘llab-quvvatlash natijalari

Ko‘rsatkich	Natija
Moliyalashtirilgan startap loyihalar	121 ta
Ajratilgan mablag‘	69 mlrd so‘m
Tashkil etilgan innovatsion korxonalar	106 ta
Yangi ish o‘rinlari	1 100 ta
Jalb qilingan xorijiy investitsiya	2,3 mln $
Yoshlar texnoparklaridagi qamrov	50 mingdan ortiq yosh
“InnoX” dasturlarida ishlab chiqilgan loyihalar	3 675 ta
Turli grantlarga yo‘naltirilgan loyihalar	621 ta

Manba: Innovatsion rivojlanish agentligi, 2025-yil yakunlari.

Mazkur ma’lumotlardan ko‘rish mumkinki, davlat tomonidan faqat moliyaviy yordam emas, balki startaplarni yaratish va rivojlantirish uchun zarur infratuzilma ham shakllantirilmoqda. 2025-yil davomida hududlarda 12 ta yangi innovatsion infratuzilma subyekti, jumladan, 4 ta texnopark, 3 ta venchur fond, 2

ta biznes-inkubator va akselerator hamda 3 ta innovatsion markaz tashkil etilgan. Natijada innovatsion faoliyat infratuzilmasi subyektlari soni 67 taga yetgan.

Startaplarning kichik biznes va tadbirkorlik bilan bog‘liqligi

Startap ekotizimini mamlakatdagi umumiy tadbirkorlik muhitidan alohida ko‘rib chiqish to‘g‘ri bo‘lmaydi. Chunki startaplarning katta qismi dastlab kichik biznes sifatida shakllanadi va keyinchalik innovatsion mahsulot yoki xizmat orqali tez kengayishga harakat qiladi.

Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yilning yanvar–iyun oylarida O‘zbekistonda 40 265 ta kichik tadbirkorlik subyekti tashkil etilgan. Ularning 14 934 tasi savdo, 5 315 tasi qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi, 5 189 tasi sanoat hamda 1 466 tasi axborot va aloqa sohasiga to‘g‘ri kelgan.

Bu yerda axborot va aloqa sohasidagi yangi korxonalar sonining o‘zi 1 466 tani tashkil etgani startap va texnologik tadbirkorlik uchun muayyan iqtisodiy baza mavjudligini ko‘rsatadi.

2026-yil 1-yanvar holatiga O‘zbekistonda faoliyat yuritayotgan kichik tadbirkorlik subyektlari soni 1 201,6 ming tani tashkil etgan.

Kichik tadbirkorlikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati uning YaIMdagi ulushida ham ko‘rinadi. 2025-yilda kichik tadbirkorlikning YaIMdagi ulushi 52,2 foizni tashkil qilgan.

3-jadval. Kichik tadbirkorlikning ayrim asosiy ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	2024-yil	2025-yil
Kichik tadbirkorlikning YaIMdagi ulushi	53,5%	52,2%
Kichik tadbirkorlikda bandlar soni	10 538,6 ming	11 183,4 ming
Kichik tadbirkorlikning eksportdagi ulushi	34,1%	36,6%
Kichik tadbirkorlikning xizmatlardagi ulushi	56,7%	56,7%

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari.

Jadvaldagi ma’lumotlar kichik tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi o‘rni katta ekanligini ko‘rsatadi. Shu sababli startaplarni rivojlantirish faqat texnologik kompaniyalarni qo‘llab-quvvatlash emas, balki kichik biznesning innovatsion imkoniyatlarini oshirish bilan ham bog‘liq.

Startap ekotizimining asosiy muammolari

O‘zbekistonda startaplar soni va investitsiyalar hajmi tez o‘sayotgan bo‘lsa-da, ekotizim hali rivojlanish bosqichida. Mavjud statistik ma’lumotlar asosida bir nechta muhim muammolarni ajratish mumkin.

Birinchi muammo — mahalliy venchur kapital hajmining yetarli darajada shakllanmaganligi. 2025-yilda jami 329 mln dollarlik investitsiyaning 293,7 mln dollari xorijiy kapital, 35,3 mln dollari esa mahalliy kapital hissasiga to‘g‘ri kelgan.

Ikkinchi muammo — moliyalashtirishning dastlabki bosqichlarda to‘planishi. 2025-yilda investitsiya bitimlarining 61 foizi seed, 31 foizi pre-seed bosqichiga to‘g‘ri kelgan, Series A va undan yuqori bosqichlarning ulushi esa 8 foiz bo‘lgan.

Bu holat yangi loyihalarni boshlash uchun kapital topish imkoniyati kengayayotganini, biroq startaplarning keyingi bosqichlarda kengayishi uchun yirik moliyalashtirish mexanizmlarini rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi.

Uchinchi muammo — innovatsion g‘oyani tijoriy mahsulotga aylantirish. Har qanday yaxshi g‘oya avtomatik ravishda muvaffaqiyatli biznesga aylanmaydi. Buning uchun bozorni o‘rganish, mijoz ehtiyojini aniqlash, marketing, moliyaviy boshqaruv va professional jamoa talab etiladi.

To‘rtinchi muammo — malakali kadrlar masalasi. Texnologik startap uchun dasturchi yoki muhandisning o‘zi yetarli emas. Loyihada marketing, menejment, moliya, huquq va xalqaro biznes bo‘yicha mutaxassislar ham ishtirok etishi kerak.

Startap ekotizimini rivojlantirish istiqbollari

O‘zbekistonda startap ekotizimini rivojlantirish uchun, avvalo, mahalliy investorlar faolligini oshirish muhim. Buning uchun venchur fondlar sonini ko‘paytirish bilan birga, universitetlar, banklar, yirik korxonalar va xususiy investorlarning startap loyihalarga investitsiya kiritish mexanizmlarini kengaytirish mumkin.

Ikkinchi yo‘nalish — universitetlarda startap va innovatsion tadbirkorlik muhitini rivojlantirish. Talabalar faqat nazariy bilim olish bilan cheklanmasdan, o‘z g‘oyalarini biznes modelga aylantirish, bozorni tahlil qilish va investor oldida loyihani himoya qilish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.

Uchinchi yo‘nalish — startaplarning xalqaro bozorlarga chiqishini qo‘llab-quvvatlash. 2026-yil boshidagi davlat taqdimotida 2030-yilgacha O‘zbekistondagi startaplar sonini 5 mingtagacha, eksport bozorlariga chiqqan startaplar sonini 200 tagacha va venchur investitsiyalar hajmini 2 mlrd dollargacha yetkazish maqsadlari qayd etilgan.

To‘rtinchi yo‘nalish — ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish. 2025-yilda Innovatsion rivojlanish agentligi qo‘llab-quvvatlagan tijoratlashtirish loyihalari natijasida 51,83 mlrd so‘mlik innovatsion mahsulot va xizmatlar sotilgan.

Bu tajribani yanada kengaytirish orqali universitet va ilmiy markazlarda yaratilgan texnologiyalarni real biznes loyihalarga aylantirish mumkin.

Xulosa qilib aytganda,o‘tkazilgan tahlil shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda startap ekotizimi so‘nggi yillarda sezilarli darajada rivojlanmoqda. 2025-yilda startaplar sonining 400 tadan 750 tagacha oshishi, investitsiyalar hajmining 329 mln dollarga yetishi va venchur fondlar sonining ko‘payishi mamlakatda innovatsion tadbirkorlik uchun yangi imkoniyatlar shakllanayotganini ko‘rsatadi.

Shu bilan birga, startap ekotizimining rivojlanishida hal qilinishi kerak bo‘lgan masalalar ham mavjud. Xususan, mahalliy venchur kapitalning ulushini oshirish, startaplarning dastlabki bosqichdan keyingi rivojlanishini moliyalashtirish, malakali mutaxassislar tayyorlash va innovatsion g‘oyalarni tijoratlashtirish mexanizmlarini takomillashtirish muhim hisoblanadi.

Mening fikrimcha, O‘zbekistonda startap ekotizimining keyingi bosqichi faqat startaplar sonini ko‘paytirish bilan emas, balki **ularning yashovchanligi, eksport salohiyati, yaratayotgan ish o‘rinlari va iqtisodiy qiymati** bilan baholanishi kerak. Buning uchun universitet–biznes–investor hamkorligini kuchaytirish va mahalliy innovatsion kapital bozorini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, startaplar O‘zbekiston iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish, yoshlarning tadbirkorlik faolligini oshirish, yangi texnologiyalarni iqtisodiyotga olib kirish va xalqaro bozorlarga chiqish uchun muhim vositalardan biri bo‘lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. Kichik biznes va tadbirkorlik bo‘yicha statistik ma’lumotlar to‘plami. (Eski nomi Milliy statistika qo‘mitasi o‘rniga rasmiy nomi yozildi).
2. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Innovatsion rivojlanish agentligi. 2025-yil yakunlari bo‘yicha tahliliy ma’lumotlar.
3. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Startap ekotizimini rivojlantirish bo‘yicha hisobotlar.
4. Digital Government Uzbekistan. O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot va startap ekotizimini rivojlantirish bo‘yicha ma’lumotlar.
5. IT Park Uzbekistan & IT Park Ventures. O‘zbekistonda venchur investitsiyalar va startap bozorining rivojlanish dinamikasi (2024-2025).
6. Startup Genome. Tashkent Startup Ecosystem Report 2025. Global Startup Ecosystem Report (GSER). Onlayn manba: startupgenome.com
7. StartupBlink. Global Startup Ecosystem Index 2025: Uzbekistan National Report. Onlayn manba: startupblink.com